

**TƏHSİLDƏ İNFORMASIYA KOMMUNİKASIYA TEXNOLOGİYALARI
ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В
ОБРАЗОВАНИИ
INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION**

UOT 37

**TƏLİMİN KEYFİYYƏTİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİNDƏ MƏKTƏB RƏHBƏRLƏRİNİN
İKT BACARIQLARININ İNKİŞAFINA İNNOVATİV YANAŞMASI**

Rəqsanə Tapdıq qızı Haqverdiyeva

Xəzər Universitetinin fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktorantı

ORCID: 0000-0002-9698-9073

E-mail: reqsanetchr@gmail.com

***Açar sözlər:** məktəb rəhbərləri, İKT bacarıqları, təlim keyfiyyəti, təhsildə innovasiya, komputer bacarıqları*

***Ключевые слова:** Руководители школ, ИКТ навыки, Качество обучения, Инновации в образовании, Компьютерные навыки*

***Key words:** School leaders, ICT skills, Quality of education, Innovations in education, computer skills*

Təhsil bütün cəmiyyətlərin inkişafının təməl nöqtəsini təşkil etdiyindən onun inkişafı cəmiyyətlərin ortaq marağındadır. Təhsilin inkişafına aparıcı yol təlimin necəliyindən başlayır. Təlimin keyfiyyətinin necəliyi isə məktəb rəhbərlərinin innovasiyalardakı fəallığından asılıdır. Zekana (2012) görə liderlik qabiliyyətli rəhbər ilhamlandırır, tabeliyində olanları səmərəli şəkildə istiqamətləndirir və mövcud problemlərə innovativ yanaşma ilə müsbət təsir göstərir. M. Fullan, Ertmer, P. A., Ottonbreit-Leftwich, A. T. (2010) da İKT-nin təhsildə tətbiqinin, liderlərin bu sahədəki rolunun təhsil keyfiyyətinə müsbət təsirini vurğulayır. Bu baxımdan məktəb rəhbərlərinin innovasiya sahəsində fəallığı öz aktuallığını qorumaqdadır.

Təhsildə innovasiya istiqamətləri müxtəlifdir. Müxtəlif innovasiya istiqamətlərinin məqsədi isə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəlmişdir. Bu istiqamətlərdən biri şagird və müəllimlərin fasiləsiz məlumat əldə edə bilmə bacarığının formalaşmasına nail ola bilməkdir. Elm və texnologiyanın inkişafı bu istiqaməti zəruri edən amildir. Bu baxımdan müasir dövrün tələblərinə İKT bacarıqlarına sahib cəmiyyətin formalaşmasını təmin edə bilmək daxildir. Beləliklə, məktəb liderlərinin müəllim və şagirdlərin kompüter bacarıqlarının inkişafına hədəflənmiş fəaliyyət planlaşdırması zərurəti meydana çıxır. Bu zaman aşağıda qeyd olunan addımları nəzərə almaq mümkündür.

1. Məqsədlər

* Müəllim və şagirdlərin İKT bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi

* Rəqəmsal savadlılığın artırılması

* Təlim prosesinin təşkili zamanı İKT bacarıqlarının istifadəsinə geniş yer ayırmaq

2. İnfrastruktur

* Kompüter laboratoriyaları: Məktəblərdə müasir kompüterlər və zəruri proqram təminatı ilə təchiz olunmuş laboratoriyalar qurmaq

* İnternet bağlantısı: Sürətli və stabil internet bağlantısının təmini

3. Texniki dəstək: Məktəbin informatika müəllimlərindən ibarət komanda yaratmaq (bu komandanın məqsədi İKT bacarıqlarının məktəb daxilində inkişafına nail olmaqdır.)

3.1. Tədris proqramı: Əsas komputer bacarıqları (klaviatura istifadəsi, fayl idarəedilməsi, əsas proqramlar və s.), ofis proqramları (Microsoft Office, Google Docs.)

3.2. Müəllimlərin hazırlanması:

3.2.1. Təlim və seminarlar: Müəllimlərin kompüter öyrənməsi və istifadə etməsi üçün müntəzəm təlimlərin keçirilməsi

3.2.2. Sertifikat proqramları: Müəllimləri xüsusi sertifikatlı təlimlərə cəlb etmək

3.3. Tədris materialları:

3.3.1. Onlayn resurslar: Tədris proqramlarına uyğun onlayn dərs materialları və təlim videoları hazırlamaq

3.3.2. Əyani resurslar: kitablar və təlimatlar.

Şagird və müəllimlər üçün uyğun təlimatların hazırlanması

4. Fəaliyyət və tədbirlər:

4.1. Rəqəmsal yarışmalar: Şagirdlər arasında kodlama və digər kompüter bacarıqlarını formalaşdırmaqda dəstək olacaq yarışmaların təşkil edilməsi

4.2. Layihələr: bu zaman şagirdlər real problemlərin həllinə təşvik edilir, bu isə öz növ-bəsinə kompüter bacarıqlarının inkişaf və möhkəmlənməsi ilə nəticələnir.

4.3. Əlavə dərnəklərin təşkili

5. Dəyərləndirmə və monitoring:

5.1. Qiymətləndirmə: İrəliləyişi izləmə və nəticələrə görə addımın atılması

5.2. Geri bildirim: Əldə edilən rəylərə əsasən təkmilləşmə aparmaq

6. Əməkdaşlıq:

6.1. Texnologiya\ şirkətləri ilə əməkdaşlıq

6.2. Universitet və İT mərkəzləri ilə əlaqələrin yaradılması

7. Davamlı inkişaf

7.1. Yeniliklərə açıq olmaq:

7.2. Əlçatanlıq: Bütün şagird və müəllimlərə əlçatanlığın təmin edilməsi

Beləliklə, bu nəticəyə gəlmək olar ki, təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün məktəb rəhbərlərinin İKT bacarıqlarının inkişafına innovativ yanaşması vacibdir. Bu məqsədlə məktəblərdə kompüter laboratoriyaları və stabil internet bağlantısı təmin edilməli, müəllim və şagirdlərin İKT bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün müntəzəm təlimlər və sertifikat proqramları təşkil olunmalıdır. Rəqəmsal savadlılığın artırılması və tədris prosesində İKT-nin təsirli istifadəsi üçün onlayn və əyani resurslar hazırlanmalı, rəqəmsal yarışmalar və layihələr vasitəsilə şagirdlərin bacarıqları möhkəmləndirilməlidir. İrəliləyişin izlənməsi və geri bildirimlərin toplanması, texnologiya şirkətləri, universitet və İT mərkəzləri ilə əməkdaşlıq isə davamlı inkişaf üçün əhəmiyyətlidir. Məktəb rəhbərlərinin bu sahədə fəallığı təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə mühüm töhfə verə bilər.

Problemin aktuallığı. Müasir dünyada informasiya texnologiyalarının rolu və tətbiqi artmaqdadır. İKT, təhsil prosesində inkişafı təmin edərək, şagirdlərin müasir texnologiyaları öyrənmə və onlarla təsirli şəkildə işləmə bacarığını artırmağa kömək edir. İKT bacarıqlarının

inkışafı, şagirdlərin rəqəmsal savadlılıqlarını artırır və onları müasir iş təcrübəsi üçün hazırlayır. Bu da onların daha yaxşı təhsil almasına və iş dünyasında müvəffəqiyyətlərini artırmasına kömək edir. Bu baxımdan məktəb rəhbərlərinin İKT bacarıqlarının inkışafına innovativ yanaşması aktual və önəmli məsələdir.

Problemin elmi yeniliyi. Son elmi araşdırmalar, liderliyin təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqda rolunu və rəhbərlərin innovativ yanaşmalarının önəmini dəstəkləyir. Məktəb rəhbərlərinin liderlik vasitəsilə İKT texnologiyalarının təhsil prosesinə daxil edilməsi və inkışafı, şagirdlərin müasir dünyaya hazırlanması üçün vacibdir. Elmi tədqiqatlar, müasir texnologiyaların təlimin keyfiyyətini necə yaxşılaşdırdığını və innovativ yanaşmaların bu prosesə necə daxil olduğunu müzakirə edir.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Təlimin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün məktəb rəhbərlərinin İKT bacarıqlarının inkışafına innovativ yanaşmasının praktik əhəmiyyəti və tətbiqi təhsil sahəsində müasir texnologiyaların tətbiqi ilə təlimin daha təsirli və maraqlı olmasını təmin edir. Məqaləni tam orta məktəb rəhbərləri, tələbə və magistrantlar istifadə edə bilərlər.

Ədəbiyyat

1. Anderson, R. E., & Dexter, S. (2005). School Technology Leadership: An Empirical Investigation of Prevalence and Effect. *Educational Administration Quarterly*, 41(1), 49-82.
2. Aydın, İ., & Yılmaz, M. (2017). Məktəb rəhbərlərinin İKT bacarıqlarının təhsildə rolu. *Təhsil və Cəmiyyət*, 12(3), 45-60.
3. Becta. A Review of the Research Literature on Barriers to the Uptake of ICT by Teachers. Becta ICT Research., 2004.
4. Collins, A., & Halverson, R. (2018). *Rethinking Education in the Age of Technology: The Digital Revolution and Schooling in America*. New York: Teachers College Press.
5. Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. T. (2010). Teacher Technology Change: How Knowledge, Confidence, Beliefs, and Culture Intersect. *Journal of Research on Technology in Education*, 42(3), 255-284.
6. Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press.
7. Hepp, K. P., & Hinostroza, J. E. (2017). Təhsildə rəqəmsal savadlılığın artırılması və İKT-nin tətbiqi. *International Journal of Educational Technology*, 10(2), 27-34.
8. Higgins, S., & Moseley, D. (2011). Teachers' Thinking about Information and Communications Technology and Learning: Beliefs and Outcomes. *Teacher Development*, 5(2), 191-210.
9. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic Learning*. Boston: Allyn and Bacon.
10. Kozma, R. B. (2005). National Policies that Connect ICT-based Education Reform to Economic and Social Development. *Human Technology*, 1(2), 117-156.
11. Lim, C. P., & Oakley, G. (2013). *Information and Communication Technologies (ICT) in Education for Development*. Asian Development Bank.
12. OECD (2010). *Are the New Millennium Learners Making the Grade? Technology Use and Educational Performance in PISA*. OECD Publishing.
13. Pelgrum, W. J., & Law, N. (2003). *ICT in Education Around the World: Trends,*

Problems and Prospects. UNESCO International Institute for Educational Planning.

14. Plomp, T., Anderson, R. E., & Law, N. (2009). Cross-national Information and Communication Technology Policies and Practices in Education. IAP.

15. Schrum, L., & Levin, B. B. (2013). Leading 21st Century Schools: Harnessing Technology for Engagement and Achievement. Thousand Oaks: Corwin.

16. Selwyn, N. (2011). Education and Technology: Key Issues and Debates. London: Continuum International Publishing Group.

17. Tondeur, J., van Braak, J., & Valcke, M. (2007). Curricula and the Use of ICT in Education: Two Worlds Apart? British Journal of Educational Technology, 38(6), 962-976.

18. UNESCO (2011). ICT in Education: Policy, Infrastructure and ODA. UNESCO Institute for Statistics.

19. Yılmaz, M., & Keser, H. (2016). Təhsil rəhbərlərinin İKT sahəsindəki innovativ yanaşmaları. Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

20. Zekana, G. (2012). Liderlik və innovasiya: Rəhbərlərin ilhamlandırıcı rolu. İstanbul: Alfa Yayınları.

P.T. Axverdieva

**Инновационный подход к развитию ИКТ-навыков директоров
в целях повышения качества образования**

Резюме

Инновационный подход школьных лидеров к развитию ИКТ навыков рассматривается как один из основных этапов улучшения качества образования. Учитывая, что развитие образовательной системы является основным интересом обществ, лидеры с лидерскими качествами направляют образование в соответствии с современными требованиями, используя инновационные методы для решения проблем. Таким образом, школьные лидеры стремятся повысить качество образования разработкой планов, направленных на развитие компьютерных навыков у учителей и учащихся.

R.T. Həgverdiyeva

**Innovative approach to the development of ICT skills of school
principals in improving the quality of education**

Summary

The innovative approach of school leaders towards the development of ICT skills is considered a fundamental stage in enhancing the quality of education. Given that the advancement of the education system is a primary concern for societies, leaders equipped with effective leadership skills aim to align education with contemporary demands, employing innovative methods to address challenges. In this way, school leaders endeavor to enhance the quality of education by devising plans focused on improving computer skills among teachers and students.

Redaksiyaya daxil olub: 08.07.2024